

ОПТИМІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

У наш час, в економіці України виникає проблема погіршення фінансового стану більшості підприємств та нестабільності їх функціонування. Проблема дефіциту грошових коштів, обмежена поточна та інвестиційна діяльність призводять до незбалансованості грошових потоків, надмірної тривалості фінансових циклів, обмеженості використання фінансових інструментів і технологій. Внаслідок чого підприємства масово залучають та використовують позикові кошти.

За таких умов особливої уваги потребує процес, що оптимізував би грошові потоки на підприємстві, та мав би спрямування на підвищення їх ефективності у майбутньому періоді. Цим процесом на підприємстві виступає оптимізація, за її допомогою виявляються та реалізуються резерви, що допомагають мінімізувати залежність підприємства від залучення грошових коштів із зовнішніх джерел; забезпечують баланс між обсягами грошових потоків, та їх періодом у часі; забезпечують тісний взаємозв'язок між всіма видами грошових потоків від господарської діяльності підприємства; підвищують обсяг та якість надходження чистого грошового потоку. Виділяють такі основні цілі оптимізації грошових потоків на підприємстві [2]: забезпечення балансу між обсягами вхідних та вихідних грошових потоків; підтримання їх синхронності у часі; забезпечення достатнього чистого грошового потоку. Позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік, залишок грошових активів, чистий грошовий потік – це об'єкти оптимізації грошових потоків.

За допомогою вивчення внутрішніх і зовнішніх факторів, встановлюється їх вплив на обсяг та характер формування грошових потоків у часі [3]. Зовнішніми факторами є: кон'юнктура товарного та фінансового ринків; система оподаткування; умови кредитування постачальників та покупців; система розрахункових відносин з контрагентами; доступність видів кредитування; можливість отримання безповоротного фінансування. Внутрішніми факторами є: життєвий цикл продукції; тривалість операційного циклу; сезонність виробництва; амортизаційна політика; відсутність ринків збуту; брак джерел довготермінового фінансування капіталовкладень; управлінські здібності персоналу тощо.

Аналіз інформації в процесі оптимізації займає вагомe значення, він є не лише основою для обґрунтування та вибору певного напрямку оптимізації, але й може виступати індикатором задовільності стану об'єкта оптимізації. У процесі оптимізації грошових потоків важливу роль також має і оцінка отриманих результатів вибору, її можна розглядати і в якості кінцевого індикатора, який здатен надавати інформацію про досягнення мети оптимізації.

В основу оптимізації полягає забезпечення збалансованості об'єму додатного та від'ємного грошових потоків, які мають вплив на результат господарської діяльності та можуть мати прояв, як у вигляді дефіцитного, так у вигляді і надлишкового грошового потоку [1].

Прояв негативних наслідків від грошового потоку, що є дефіцитним, характеризується зниженням ліквідності і рівня платоспроможності підприємства, у збільшенні прострочень за короткостроковими та довгостроковими зовнішніми зобов'язаннями, у появі внутрішнього боргу на підприємстві та збільшенні періоду тривалості фінансового циклу. Кінцевим наслідком цих процесів є те, що знижуються рентабельність власного капіталу та активів підприємства.

Прояв негативних наслідків при грошовому потоці, що є надлишковим, відображається у втраті реальній вартості коштів, що є тимчасово вільними, внаслідок інфляції, уповільненні оборотності капіталу, простою коштів внаслідок чого втрачається можливість отримання потенційного доходу оскільки втрачається вигода від розміщення коштів в процесі операційної чи інвестиційної діяльності та отримання від цього прибутку.

Для того, щоб збалансувати та оптимізувати дефіцитний грошовий потік у короткостроковому періоді використовується «Система прискорення – уповільнення платіжного обороту» [2]. При її використанні розробляються заходи щодо прискорення залучення вхідних грошових потоків і уповільнення їх виплат.

Заходи, що здійснюються для прискорення залучення коштів:

- надання більших цінових знижок при реалізації продукції за готівку;
- при простроченій дебіторській заборгованості, проведено заходів по прискоренню її інкасації;

- зменшення строків надання покупцям товарного кредиту;
- за продукцію, що має великий попит на ринку, передплата має бути частковою або повною.

Заходи, що використовуються для уповільнення виплат коштів:

- уповільнення інкасації власних платіжних джерел за допомогою флюота (періоду якій проходять виписані платіжні документи до їх оплати);
- використання лізингу при придбанні довгострокових активів;
- за згодою з постачальниками збільшення строків надання підприємству товарного кредиту;
- переведення кредитів одержаних підприємством шляхом реструктуризації із короткострокових у довгострокові.

Заходи, що використовуються у короткостроковому періоді по підвищенню рівня абсолютної платоспроможності підприємства, у майбутньому можуть привести до утворення дефіциту грошових потоків, а отже щоб збалансувати дефіцитний грошовий потік в довгостроковому періоді, потрібно розробляти наступні заходи: випуск додаткових акцій підприємства; додатковий випуск облігаційної позики; пошук стратегічних інвесторів; використання довгострокового кредитування; частковий продаж фінансових вкладень, які є довгостроковими; основні засоби, що не використовуються, мають бути здані в оренду або продані.

Заходи зі скорочення від'ємного грошового потоку: мінімізація обсягів реальних інвестицій; мінімізація суми постійних витрат підприємства; мінімізація обсягів фінансових інвестицій.

Способами оптимізації надлишкового грошового потоку, є ті, що активізують інвестиційну діяльність підприємства та спрямовуються на: погашення банківських довгострокових кредитів достроково; максимізація обсягу реальних інвестицій; максимізація обсягу фінансових інвестицій.

При оптимізації грошових потоків важливу увагу приділяють їх збалансованості у часі [4]. Для виконання цього завдання використовують два методи – вирівнювання і синхронізація. Вирівнювання - дозволяє в деякій мірі зрівняти сезонність виробничого циклу, та паралельно оптимізувати середні залишки коштів і підвищити рівень абсолютної ліквідності. Синхронізація грошових потоків допомагає забезпечити мінімальне розходження між додатним та від'ємним грошовим потоком. Оцінка здійснюється за допомогою використання коефіцієнта кореляції, що у процесі оптимізації має прагнути до значення «+1».

На останньому етапі оптимізації забезпечується максимізація чистого грошового потоку. Вона досягається за допомогою наступних заходів:

- сума постійних витрат має знижуватися;
- має бути зниженим рівень змінних витрат;
- проведення ефективної цінової політики, що призведе до підвищення рівня прибутковості операційної діяльності;
- впровадження прискореної амортизації;
- вибір оптимальної системи оподаткування;
- період амортизації використовуваних підприємством нематеріальних активів, має скорочуватися;
- основні засоби і нематеріальні активи, що не використовуються мають бути продані;
- для своєчасного та повного стягнення штрафних санкцій, має бути посилена претензійна робота.

Наслідками максимізації чистого грошового потоку підприємства є підвищення рівня його самофінансування та зниження його залежності від зовнішніх джерел. Відображення результатів оптимізації грошових потоків підприємства має прояв у системі планів по формуванню та використанню коштів у майбутньому періоді. Від якості та ефективності управління грошовими потоками залежить не тільки стійкість підприємства в конкретний період часу, але і здатність до подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху на довгу перспективу.

Список літератури:

1. Деменіна О.М. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства / О.М. Деменіна // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - №7(37). – С. 14-18.
2. Майборда О.В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти питання / О.В. Майборда // Економіка розвитку. – Харків: ХНЕУ. – 2012. - №1(61). – С. 107-110.
3. Фінанси в трансформаційній економіці України: [навч. посібник] / [за ред.. М.І. Крупки]. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2007. – 614с.
4. Харченко В.А. Система управління грошовими потоками підприємства / В.А. Харченко // Вісник економічної науки України. – 2011. - №1. – С. 161-165.